Norsk Farmasihistorisk Selskap – medlemsbrev nr. 1 – februar 2021

I dette medlemsbrevet får du bl.a. en påminnelse om at det straks er tid for innbetaling av kontingent. Vi oppfordrer dere til å sende forslag til foredrag på Høstmøtet 2021, og til møter og artikler! Mer om det i brevet.

Vi vil snart sende dere en epost med giroblankett for innbetaling av kontingent. Du kan velge om du vil benytte giro/bankkonto eller Vipps.

Nytt år og nye muligheter

Først vil vi gjerne ønske dere alle et godt nytt år!

Vi – som så mange andre – hadde håpet på en mer normal hverdag i 2021 enn den vi har hatt i 2020. Men Covid-19 og muterte virus gjør at det er usikkert når vi kan møtes fysisk igjen. Derfor planlegger vi for webinarer og digital aktivitet i tillegg til at vi håper å få til et fysisk Høstmøte 2021.

HØSTMØTET 2021 i NFHS

Send oss gjerne et forslag til foredrag! Frist 1.4.21.

Vi oppfordrer alle våre medlemmer og andre interesserte om å tenke gjennom hva du kan bidra med i form av et foredrag.

Start planleggingen for et bidrag alt nå! Alle forslag mottas med takk og fristen for å sende oss noe til høstmøtet 2021 er 1. april 2021.
Send forslag til Erik Andrew, eriandrew@gmail.com eller 906 93 197.

Dersom vi skulle få det luksusproblemet at flere enn dem det er «plass til» på Høstmøtet sender inn forslag, vil vi lage flere mindre webinarer i tillegg til Høstmøtet.

IDEER TIL TEMA VI KAN TA OPP!

Vi er fortsatt inne i en svært spesiell tid med Covid-19-pandemien og historiske utfordringer for den farmasøytiske og den medisinske verden. Aldri før har legemiddelindustrien klart å forske frem så effektive vaksiner på så kort tid! Dette ønsker vi å sette søkelyset på og dokumentere for ettertiden. For koronapandemien vil bli husket lenge.

Vi vet også at pandemien har medført ekstraordinære utfordringen for farmasøytisk virksomhet i apotek, i laboratorier, i kontrollorganer og mange flere steder.

NFHS ser det som viktig å dokumentere vår faglige historie for ettertiden. Farmasihistorie favner bredt, og det som er praksis i dag er historie i morgen. Vi vet at det blant våre medlemmer finnes mye farmasihistorisk kunnskap, det være seg om forskning, utdanning, industri, apotek, legemiddelkontroll og mye mer.

Emner som farmasøytiske samlinger, bedrifts- og organisasjonshistorie, yrkespraksis, interessante farmasøyter, legemidler, droger og ikke minst oppdrag ute og hjemme i farmasiens tjeneste, er noen eksempler for aktuelle tema.

Derfor oppfordrer vi dere alle – både medlemmer og andre interesserte – om å foreslå tema vi kan belyse, skrive artikler om, fremskaffe informasjon om etc. Kanskje noen av dere har et tema som dere ønsker å holde foredrag om eller skrive artikler enten til Cygnus eller hjemmesiden vår? Si fra til oss!

Cygnus-heftene sendes medlemmene og finnes digitalt på nettsiden til NFHS

Siste utgave av Cygnus er «hot off the press» og vil i nærmeste framtid bli sendt medlemmer. Noen medlemmer som har ikke betalt kontingent for 2020 vil oppleve ikke å få det trykte tidsskriftet i posten. Dersom vi ikke har korrekt informasjon vedr. kontingentbetaling, ber vi om at de det gjelder tar kontakt.

Tidsskriftet Cygnus fra 1997 til i dag ligger på våre nettsider: http://norskfarmasihistorie.no/cygnus/ Her finner du mye interessant lesestoff.

Vi «løfter frem» en del eldre Cygnusartikler som du vil finne på følgende side: http://norskfarmasihistorie.no/utvalgte-artikler-fra-cygnus/

Glimt fra UiO og Farmasøytisk institutt

- **NB! Utstilling på Universitetsplassen kalt Farmasøytisk tidsreise:**
  «Fra historiske planteremedier til moderne medisiner.»
  Planter har i tusener av år blitt benyttet for å behandle humane sykdommer i nordiske land, men kunnskapen om hvilke planter som ble brukt er imidlertid i fare for å gå tapt. Vår interdisiplinære forskningsgruppe ønsker å gjenoppdage denne kunnskapen ved bruk av nordiske tekster og arkeologiske undersøkelser.
  15. feb. 2021 12:00–18. feb. 2021 15:00, Universitetsplassen, Karl Johans gate 47

  Dette er en del av Oslo Life Science 2021 med fem dager med arrangement om helse, medisin, etikk og pandemi for alle som er interessert i forskning, utdanning, innovasjon, næringsliv og politikk innen livsvitenskap. Arrangementene blir hovedsakelig digitale. Se mer nedenfor. Konferansen er åpen for alle og gratis å delta
  https://www.uio.no/forskning/satsinger/livsvitenskap/oslo-life-science-konferansen/

- **Kathrin Bjerknes blir ny instituttleder på Farmasøytisk institutt**

  Det har knyttet seg litt spenning til hvem som blir ny instituttleder etter Henrik Schultz når hans andre åremålsperiode går ut ved årsskiftet. Blant de seks søkerne falt valget på sykehusapoteker ved Sykehusapoteket Ahus, Kathrin Bjerknes.
  Vi gratulerer Kathrin Bjerknes!
  Les mer om dette i Farmatid:
  https://tinyurl.com/1j1gn9ex

- **Frederik Holst og drogesamlingen – en skjult skatt mer fram i lyset**
  Vi har tidligere skrevet om funnet av Frederik Holsts unike drogesamling på Farmasøytisk institutt og den jobben professor emerita Berit Smestad Paulsen har gjort ved å studere samlingen.
  I tillegg til droger og planter, dukket det opp en katalog som klart viste at samlingen og katalogen var samlet og brukt i undervisningen av Frederik Holst. Han var professor i farmakologi, hygiene og toksikologi fra 1824 til 1865. Katalogen dokumenterer hans arbeid med samlingen og drogene/plantene.

  Farmatid har omtalt dette: https://tinyurl.com/yyogd8zk

Foto fra artikkel i Farmatid

Professor emerita Berit Smestad Paulsen kommer nå med en bok til våren om denne gjenoppdagede skatten som er historisk viktig. Hun mener at både samlingen og katalogen bidrar til å fylle et hull i historien om Frederik Holst, og spesielt vil boken som kommer, forsterke dette.

Din koronahistorie på epost i tekst, bilder og/eller video

Vi gjentar denne oppfordringen som vi har delt på vår hjemmeside, Facebookside og Instagram.

I tillegg har både NFS og NFF delt den på sine sider.

Send på e-post til postnfhs@farmasihistorie.no
Vi ønsker – sammen med andre innen farmasien - å dokumentere dette for ettertiden.

Verv et medlem til Norsk Farmasihistorisk Selskap!

Et medlemskap i NFHS er en støtte til det arbeidet med å dokumentere norsk farmasihistorie. Dette mener vi er noe som angår alle farmasøyter og spesielt i vår tid, hvor endringene skjer veldig raskt og faget går helt nye veier.

Medlemmer får tilgang til webinarer som det nylige Høstmøtet, og kortere møter, foredrag og filmer/videoer.

Kanskje du vil gi et medlemskap i gave? Send en melding til hmt@online.no

Norsk Farmasihistorisk Selskap publiserer under sin logo:

Det er flere digitale sider med «farmasihistorie» som *ikke* er NFHS
Se etter vår logo og våre nyhetssaker på ulike sosiale medier:

- Facebook: *www.facebook.com/norskfarmasihistorie.no.*
- Instagram: *www.instagram.com/norskfarmasihistorie/*
- Twitter: *https://twitter.com/Farmasihistorie*

Hilsen Styret i Norsk Farmasihistorisk Selskap

Liv Slettevold, leder. Erik Andrew, nestleder, Holger Moe Tørisen, sekretær,

Sissel Brinchmann, Anne Gerd Granås

Bidrag fra medlemmer

Vi har fått et interessant bidrag fra en av våre medlemmer, Ronny Spaans. I 2015 disputerte han, og tittelen var: «*Vitelyst og farleg kunnskap i den nederlandske gullalderen*». Spaans ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk forsvarte sin avhandling for graden philosophiae doctor (ph.d.): «*Godenbloed te koop. Exotica, extase en verboden kennis in de poëzie van Joannes Six van Chandelier (1620-1695)».* Les gjerne mer om han arbeid her: **https://tinyurl.com/y4d9hano** .

Se bilde neste side.

Ronny Spaans: **DANGEROUS DRUGS** The Self-Presentation of the Merchant-Poet Joannes Six van Chandelier.

Amsterdam University Press 2020

RONNY SPAANS er førstelektor på Institutt for litteratur, områdestudium og europeiske språk ved Universitetet i Oslo. Han har ein doktorgrad på ei avhandling om handelsmannen og barokkdiktaren Joannes Six van Chandelier (1620–1695) i den nederlandske gullalderen. No er ein omarbeidd versjon av avhandlinga komen ut i bokform.

FOTO: AMSTERDAM UNIVERSITY PRESS

SJØLVKRITISK: – Dikta vitnar om ein hollandsk kjøpmann med samvit, fortel Ronny Spaans, som her besøkjer 'drogehandelen' Jacob Hooy i Amsterdam.

Dikt om farlege vedundermiddel

Han dreiv handel med gull, ambra, pulverisert mumie frå Egypt og blod frå den engelske kongen – og skreiv dikt om det som plaga samvitet.

– Kva nytt kan finnast hos ein nederlandsk diktar som vart født for fire hundre år sidan?

– Joannes Six van Chandelier vart gjenoppdaga for om lag hundre år sidan, men utan at forskarar riktig forstod dei komplekse, men samtidig realistiske dikta hans. Dikta har vorte omtala som «bortgøymde målarstykke av Vermeer». Ved å kike like mykje på Six som drogist – det vil seia krydderkjøpmann – som diktar, fann eg ein nøkkel til å forstå han, seier forfattaren av boka *Dangerous Drugs*, førstelektor ved UiO, *Ronny Spaans*.

Amsterdam regjerte på havet. Six levde midt i hollendartida på 1600-talet, då den nederlandske republikken med Amsterdam i sentrum regjerte på verdshava og hadde monopol på krydderhandelen med Austen.

– Ved å studere omgrepa *droge og drogist* i eit historisk perspektiv, opna det seg ei heilt ny forståing av forfattarskapen. Både engelsk «drugs» og norsk «droger» går attende til mellomnederlandsk «drogen», som, enkelt fortalt, er ei forkorting for «droge waren», som tyder «tørre varer». Her må «tørre» forståast som «konserverte» – for det handlar om varer som er konserverte med tanke på lang transport. I grunnen er «droge» ein meir dekkande term for globale handelsvarer enn krydder, sidan «krydder» går tilbake til nederlandsk og nedertysk «kruid», som tyder «urt».

Dikt om moralske dilemma. – *Korleis kjem interessa for slike droger fram i dikta til Six?*

– Han tematiserer drogehandel i svært mange dikt. Men det forstod eg fyrst ved nærare analyse av «droge». Omgrepet omfattar nemleg ikkje berre naturstoff frå planteriket, men òg frå mineral- eller dyreriket. Six skreiv ei rekkje hyllestdikt til eksotiske varer, som persisk fersken, men dei fleste dikta tek opp moralske dilemma ved drogehandelen, om det er tale om handel i gull, ambra, eller såkalla «mumia», pulverisert mumie frå Egypt som den gong vart populært som vedundermiddel.

FOTO: © ARSTEARGOCSTETEN, STOCKHOLM

DROGESTERI: På 1600-talet var den nederlandske republikken sentrum for verdshandelen med eksotiske drogar og kryder, nytta som medisin og luksusobjekt. Oljemaleriet viser eit nederlandsk apotek/eller drogisteri frå 1600-talet. Ukjend kunstnar.

Ein kjøpmann med samvit. Spaans meiner at dette gjer barokkdiktaren unik i forskinga på handel og kolonialisme i tidleg nytid. Han viser til at den protestantiske kapitalisten til ulike tider har vore sjølve symbolet på vestleg utbyting i Aust-Asia. Den engelske poeten og embetsmannen John Milton jamfører hollandske ostindiafartøy på jakt etter «spicy drugs» i Ostindia med Satan i diktet han er mest kjend for, *Det tapte paradis*.

– Six viser oss ein hollandsk kjøpmann med samvit. Ikkje berre legg krydderkjøpmannen for dagen ei sjølvkritisk haldning til yrket sitt. Men dei etiske diskusjonane han fører om drogehandel, har òg parallellar med vår tids økologiske diskusjonar om kortreist versus langreist mat, peikar Spaans på.

Six skriv også dikt om ein miltsjukdom han hadde – ein sjukdom han knytte til omgangen med drogar. Han seier han forsakar eksotiske luksusmedisinar og heller brukar lokale urter som lækjemiddel.

Rusa på drogar. I tillegg finn Spaans argument imot drogar hos barokkdiktaren som minner om vår tids debatt om farane ved *drugs* – altså narkotika.

– Det finst forskarar som meiner debatten om *drugs* går lenger attende i tid enn moderniteten. Arbeidet mitt underbyggjer funna deira. Six knyter ikkje berre drugsmisbruk til menneskekroppen, han skriv at europeiske nasjonar, heimlandet hans medrekna, er vortne avhengige og rusa på drogar frå fjerne strok.

Spaans fortel at Six var inspirert av ei kalvinistisk-pietistisk rørsle som fremja måtehald og nøysemd. Dei meinte luksusjag hadde gjort europearar dekadente, og at den høge moralen hos andre folk, som innfødde i Karibia, kunne styre europearar på rett veg.

Drikk kongens blod. – Eit dømе på det er det mest oppsiktsvekkjande diktet hos Six, «Rariteiten te koop», som er trykt med raudt blekk. I dette diktet fortel drogekjøpmannen at han har fått ei ny vare som overgår alle raude luksusprodukt som finst på marknaden, eit eksotisk vedundermiddel som paradoksalt nok har eit *europeisk* opphav: Blodet til kong Karl I, som vart avretta i England i 1649. Avrettinga av kongen var like skakande for europearar på 1600-talet som 11. september 2001 var for oss. I dette diktet endevender Six ideen om det rasjonelle Vesten som overordna det irrasjonelle Austen. Det er europearane sjølve som er barbariske, for engelskmenn drap kongen sin og dei drakk blodet hans som kannibalar.